Smigħ Tikka Malti 3a

Testi tal-*podcasts* li jinsabu fuq www.merlinpublishers.com/tikkamalti/3/podcasts.html

Taqsima 1: Min Jien? Fejn noqgħod?

Paġna 7

Bonġu. Għadni nqum. X'raqda dik! Bħalissa żgur qed tgħid f'qalbek, din min hi? U din fejn toqgħod? Għandek raġun. Ħa ngħidlek min jien. Jiena Bettina Brown. Għandi tmien snin. Twila ftit mhux ħażin. Xagħri isfar u mġiegħed: la lixx u lanqas nokkli. Għajnejja kannella ċari. Ma noqgħodx f'post wieħed għax il-karavan id-dar tiegħi. Hemm jien u l-familja: il-mamà, il-papà u oħti Petra ta' sitt snin. Petra naqra iqsar minni, għandha xagħarha isfar, imġiegħed bħal tiegħi u għajnejha kannella skuri. Fil-karavan għandna kċina fejn insajru, mejda u erba' siġġijiet. F'rokna tal-karavan hemm sodda għalija u għal Petra u f'parti oħra hemm sodda oħra għall-mamà u l-papà. Jien inħobb inpinġi fuq il-mejda tal-kċina jew naqra xi ktieb fuq is-sufan. Inħobb ukoll ħafna s-somom li jagħtini naħdem il-papà. Aħna dejjem nivvjaġġaw. Daqqa nkunu għal ftit żmien fil-kampanja u daqqa nkunu ħdejn il-baħar. Għandi ftit ħbieb li jgħixu f'karavan bħal tagħna u ħafna drabi nivvjaġġaw flimkien. Jekk trid, xi darba nistiednek tiġi għandi. Bħalissa qegħdin fil-kampanja. Xi tgħid?

Paġna 15

Ġulinu l-ġurdien

Ej! Jiena Ġulinu l-ġurdien. Tagħrafni għax griż bi mnieħri, denbi, idejja u saqajja roża. Għandi għaxar snin u noqgħod ġo toqba fid-dar il-kbira li hemm fil-kantuniera. Inħobb ħafna l-ġobon u ċ-ċirasa. Meta ma nkunx qed niekol, inkun qed naħdem. Eee, jien tgħidx kemm jien bieżel! Inħobb innaddaf fejn noqgħod u nieħu ħsieb id-dar. Ilbieraħ kelli x'nagħmel aktar mis-soltu imma. Waslet kamra tas-sodda ġdida bis-sodda kbira daqs trakk, bil-gwardarobba minn ħajt sa ħajt, skrivanija bis-siġġu komdu u komodina fina. Fuq il-komodina poġġejt ir-radju u ftit kotba. Il-kxaxen tal-gradenza mlejthom bil-ħwejjeġ u x-xugamani kollha kuluri. Għamilt ukoll it-tapit l-aħmar fin-nofs tal-kamra. Eħħ, sa filgħaxija kont għajjien mejjet.

Taqsima 2: L-iskola

Paġna 20

Ħarġa ma' tal-iskola

F'Malta għal ħafna żmien kellna Gran Mastru. Il-Gran Mastru kien jikkmanda kollox. Kien jgħix f'palazz kbir fil-Belt Valletta. Dan li qed tara fl-istampa huwa l-Palazz tal-Gran Mastru. Tant hu kbir li tintilef fih. Hemm ħafna swali enormi bi twieqi kbar u madum ikkulurit. Hemm ukoll pitturi sbieħ u għamara antika. Ma jonqsux il-kurituri twal mimlija suldati tal-ħadid … dejjem għassa. F'dan il-palazz kollox ileqq daqs il-kristall. Illum hemm it-tfal tal-iskola primarja ta' Raħal Ġdid. Il-gwida qed tgħidilhom ħafna affarijiet fuq il-palazz. It-tfal kollha kurjużi. Inti ġieli mort il-palazz?

Paġna 29

Il-ħabiba tiegħi Katrinska

L-ikbar ħabiba ta' Nora kienet Katrinska. Kienu ilhom skola flimkien mill-kinder. Dejjem ma' xulxin. Dejjem fl-istess bank. Imma jum fost l-oħrajn, Katrinska qalet lil Nora li l-familja tagħha se tmur lura f'pajjiżha li kien is-Serbja. Il-bniet iddispjaċihom ħafna li kienu se jinfirdu. Fl-aħħar jum tagħha tal-iskola, Katrinska ħadet lil Nora ors taċ-ċarrut b'isimha fuqu. U Nora tatha djarju lil Katrinska. L-għada Katrinska kienet qiegħda fuq l-ajruplan u Nora kienet weħedha fil-klassi. Imma ftit tal-jiem wara, l-għalliema għenet lil Nora biex tkellem lil Katrinska permezz tal-internet. U tgħidx kemm paċpċu! L-għada Nora qagħdet tisma' l-mużika li bagħtitilha Katrinska mis-Serbja.

Taqsima 3: L-annimali sħabna

Paġna 32

Fis-santwarju tal-annimali

Bonġu! Karmenu jien. Jien ma naħdimx għax jien pensjonant, imma kuljum niġi nagħmel xi xogħol volontarju fis-santwarju tal-annimali. Ikun hawn ħafna xi jsir. Irrid naħsel l-annimali, innaddaf fejn joqogħdu, nixtri l-ikel, nagħtihom x'jieklu, nilgħab magħhom u insomma, nagħmel dak li jinqala'. Jiġu wkoll ħafna tfal tal-iskola u jien noqgħod indawwarhom mal-post u nispjegalhom xi jsir. Bħalissa għandna ħafna klieb u qtates. Fihom għadma! In-nies jibagħtulna ħafna flus, ikel u ċraret. Jien nieħu gost ħafna meta tiġi familja biex tagħżel kelb jew qattus u tieħdu d-dar magħha. Anki jekk magħna ma jkunux imdejqin. Ara ġej Krispin. Dan il-qattus inħobbu wisq. Sibtu fit-triq kien għadu ferħ u kienet laqtitu karozza. Ġibtu hawn mill-ewwel u ħadna ħsiebu sew. Issa tgħidx kemm sar qattus sabiħ u nebbiexi! Mjaw … Xi trid eh? Titfissed hux trid? Ħalli għalik int. Ara, ħa noqgħod infissdu ftit. Għal hemm jien!

Paġna 40

Din hija għalqa. Fiha żewġ siġriet kbar b'zokk kannella u l-weraq ħodor. Fiha wkoll ħafna fjuri. Ftit minnhom sofor, oħrajn bojod u hemm waħda ħamra. Iii, qed tisimgħuha? Zzzzzzz … Hemm araha n-naħla. Poġġiet fuq il-fjura l-ħamra.

Paġna 41

Dakinhar li ħarab Kejlu

Min hu Kejlu?
Kejlu l-amorin tgħidx kemm kien jgħanni bil-qalb. Meta jgħanni l-kuluri tiegħu kienu jisbieħu. L-oranġjo jsir aktar oranġjo u l-isfar isir aktar isfar. Sam u Kylie dejjem kienu jagħtuh jiekol u jixrob u minn żmien għal żmien kienu jnaddfulu l-gaġġa wkoll. Għalhekk Kejlu kien amorin kuntent.

Fejn joqgħod?
Kejlu kellu gaġġa kbira fejn joqgħod. Fiha kellu mera u kien viċin il-gallarija għall-arja.

Kellu wkoll bieqja żgħira għall-ilma u bieqja żgħira oħra għall-iskalora. Din il-gaġġa kienet ġol-kċina. U l-kċina ta' Sam u Kylie qiegħda isfel fid-dar tagħhom il-Mosta.

X'ġara?
Issa darba waħda ġara li missier Sam u Kylie, meta mar biex jagħtih jiekol, nesa l-gaġġa miftuħa. Kif ra l-gaġġa miftuħa Kejlu tar 'il barra. Min jaf x'ħaseb dak il-ħin? Anke l-bieb tal-gallarija kien miftuħ u Kejlu ħarab. Malli t-tfal ġew lura mill-iskola u ma rawx lil Kejlu fil-gaġġa bkew mhux ħażin. Waranofsinhar ħarġu jduru biex jaraw jekk isibuhx għax miskin min jaf kemm kien imbeżża' Kejlu waħdu. Waħħlu wkoll karti b'ritratt tiegħu u bl-indirizz tad-dar tagħhom biex jekk xi ħadd isibu ikun jaf ta' min hu. Talli joħduhulhom kienu se jagħtuh mitt ewro! Filgħaxija ħabbat il-bieb. Kien Tommy, il-
-ġar. Kellu gaġġa f'idu u fiha kien hemm żewġ amorini. "Naħseb dan Kejlu tagħkom," qalilhom. "Ġie ħdejn Wendy tiegħi u għedt, dan żgur ħarab lil xi ħadd, ja mqareb li hu. Imbagħad ftaħtlu l-bieba u daħal ħdejha."

Paġna 44

Il-Merill
ta' Alfred C. Sant

Magħruf għall-għana tiegħu
Li tidwi fuq l-irdum,
Mill-weraq jibni bejta
F'għoljiet fuq il-bastjun.

Sidru ta' lewn kaħlani
Ġwenħajh kulur iċ-ċomb.
Kull min hu Malti bħali
B'għożż ġo qalbu jżomm.

Il-Merill, Merill twitt twitt, Merill twitt twitt,
Kull filgħodu jqum ikanta.
Il-Merill, Merill twitt twitt, Merill twitt twitt,
Għasfuq żgħir li jbejjet f'Malta.

Kif jisbaħ leħnu jsemma'
Li jgħaxxaq il-widien,
U jtir mas-seba' sema
Jitpaxxa bil-ħolqien.

Irid ifittex l-ikel
Ma jmurx għand tal-ħanut,
Iżda jmur għand il-bidwi
Jeħilsu minn skoss dud.

Il-Merill, Merill twitt twitt, Merill twitt twitt,
Kull filgħodu jqum ikanta.
Il-Merill, Merill twitt twitt, Merill twitt twitt,
Għasfuq żgħir li jbejjet f'Malta.

Għalkemm il-liġi tħarsu
Minn xi kiefer traditur,
Mhux darba jew tnejn smajna
B'xi nassab jew kaċċatur …

Jixxabtu, jieħdu l-bejta
Jisirqu ċ-ċkejkna frieħ,
Dan agħar minn vandaliżmu
Li jien ħafna kontrih.

Il-Merill, Merill twitt twitt, Merill twitt twitt,
Kull filgħodu jqum ikanta.
Il-Merill, Merill twitt twitt, Merill twitt twitt,
Għasfuq żgħir li jbejjet f'Malta.

Taqsima 4: Dawra mad-dinja

Paġna 46

Il-ħuta!

Hemm ħuta f'nofs ta' baħar. Ħalq il-ħuta qisu miftuħ. Min jaf x'se tiekol? Ara ftit x'tieħu gost fl-ilma baħar! Jismu l-Baħar Mediterran. Imma din il-ħuta mhux tal-ikel! Leee, din il-ħuta hija blata kbira u fuqha hemm in-nies. Hemm ukoll djar, karozzi, ħwienet, lukandi, libreriji, ristoranti, għelieqi, teatri, fabbriki u skejjel. Biex tasal mill-ħalq sad-denb iddum inqas minn siegħa. Jekk ma ssibx traffiku! Jien noqgħod kważi f'żaqq il-ħuta — il-Mosta! Biex tmur f'pajjiż ieħor trid taqbad vapur jew ajruplan. Taf liema hu wieħed milleqreb pajjiżi? L-Italja.

Paġna 52

Sa Spanja

Tasha: Albert! Albert! Ejja għinni ...
Albert: Haw' xi trid?
Tasha: Ejja għinni nippakkja ...
Albert: Imma jien irrid nippakkja wkoll ...
Tasha: Għidli kemm se ġġib ħwejjeġ imqar ...
Albert: Jien se nġib qalziet pulit, qalziet ta' kuljum, jeans u xi erba' flokkijiet. Hekk qalli l-papà nsomma.
Tasha: U xorz, kappell u xuguman?
Albert: Ħeqq mela. Dawk ukoll.
Tasha: Jien irrid naħseb għal-libsa mela.
Albert: Agħmel inti ... e, tinsiex il-passaport! Għax ma mmorru mkien.

Paġna 54

Ġej bid-dgħajsa jew bil-gondola!

Malta mdawra bl-ilma baħar u Venezja mibnija fuq l-ilma. Kemm f'Malta kif ukoll f'Venezja nistgħu mmorru minn naħa għal oħra fuq l-ilma. F'Malta nużaw id-dgħajsa u f'Venezja nużaw il-gondola. Dawra bil-gondola ddum xi 40 minuta imma biex taqsam mill-Birgu għall-Belt iddum xi 20 minuta. It-turisti jħobbuhom ħafna dawn it-tip ta' dawriet, kemm f'Malta kif ukoll f'Venezja. La d-dgħajsa f'Malta u lanqas il-gondola f'Venezja m'għadhom jintużaw wisq min-nies tal-lokal. F'Malta kulħadd juża l-karozza u f'Venezja l-vapurett.

Paġna 56

Il-Banda
ta' Joe Friġġieri, bil-mużika ta' Charles Camilleri
Tkanta Miriam Cauchi

Il-banda għaddejja papparappa,
Il-kurunetti peppereppe,
Il-klarinetti fuq quddiem,
Pipp - pirippi,
Parapppa, perepperepeppe.

Illejla
Il-festa tagħna
Kemm hawn sabiħ papparapappa,
Illejla
Ejja ħdejja
U nibqgħu hawn sa jgħaddi l-lejl.

Ara fejn sejjer papparapappa,
Mela fis-sakra pepperepeppe,
Tgħaddix minn hawn, tgħaddix minn hemm,
Pippi-pirippi,
U nibqgħu hawn sa jgħaddi l-lejl
Sa jgħaddi l-lejl,
Sa jgħaddi l-lejl.

Irfistli l-kallu, papparapappa,
Ma nistax nimxi, pepperepeppe,
Kemm int qanżħa, tgħaġġibhiex,
Pippi-pirippi,
U nibqgħu hawn sa jgħaddi l-lejl
Sa jgħaddi l-lejl,
Sa jgħaddi l-lejl.

Taqsima 5: Ħaddiema differenti

Paġna 60

In-nani u l-iskarpan

Jien Ġe u ħija Ġu. Aħna ż-żewġ nani li morna ngħinu l-iskarpan. U issa se ngħidilkom l-istorja kif nafuha aħna. Aħna xogħolna ngħinu n-nies fil-bżonn. Naħdmu ljieli sħaħ. Nagħmlu minn kollox. Hux vera Ġu?

"Uuuuu ħallini għax għajjien issa." Ħeqq għax ovvja, tagħmel lejl taħdem, imbagħad tkun trid torqod hux hekk? Imma jien xorta rrid ngħidilkom fuq l-iskarpan. Ma kellux flus biex jgħix iktar. Allura ma tgħinux? Bdejna mmorru billejl, waqt li jkun rieqed u nħitulu ż-żraben. Eee u aħna ninqalgħu għal kollox. Tgħidx kemm nafu nħitu ħi. Imbagħad meta beda jbigħhom u jaqla' l-flus ma baqax fqir hux.

"Mhux ovvja Ġe!" Insomma mbagħad darba waħda morna biex inħitu bħas-soltu u rajna l-ħwejjeġ imdendlin u ż-żarbun ċkejken – kollox bid-daqs tagħna. U aħna, meta xi ħadd iħallilna rigal ikun ifisser li issa m'għadx għandu bżonna iktar. Allura biddilna l-ħwejjeġ qodma li kellna, ilbisna ż-żarbun ġdid li għamlilna l-iskarpan u tlaqna ngħinu lil xi ħadd ieħor.

Paġna 63

Filgħodu Kmieni
ta' John B. Dougall

Jisbaħ il-jum bid-dawl isfar tax-xemx miż-żerniq li ġie jħabbar il-jum.
Nogħrok għajnejja u nitmattar xi ftit.
Noħroġ mill-friex. Nilbes xi lbies.
Waqt li nittewweb intappan il-ħġieġ.

Niftaħ it-tieqa li għandi fil-kamra tas-sodda u nittawwal fit-triq.
Nara t-triq vojta timtela bin-nies.
Min ġa għax-xogħol. Min għall-Quddies.
Min sejjer jixtri u min diġà ġie.

Tal-Ħaxix jgħajjat u jqajjem in-nies. (Ħaxix!)
Tal-Ħalib fliexken iċekċku 'l xulxin. (Ħalib!)
Tal-ħut ġejjin, tal-ħobż qassam u mar. (Ħajjin!)
Kemm tieħu gost toħroġ kmieni mid-dar!

Tal-ħut ġejjin jgħajtu b'ħanġra daqsiex li l-ħut l'għandhom illum għadu ħaj.
Serbut ta' qtates fil-post jistennew. "Vopi w Sawrell. Tunnaġġi w Tumbrell.
Għadhom ħajjin il-Klamari w l-Qarnit."

Tal-Ħaxix jgħajjat u jqajjem in-nies. (Ħaxix!)
Tal-Ħalib fliexken iċekċku 'l xulxin. (Ħalib!)
Tal-ħut ġejjin, tal-ħobż qassam u mar. (Ħajjin!)
Kemm tieħu gost toħroġ kmieni mid-dar!

Tal-ħobż ġie tard u bil-ġenn nesa jħalli ratlejn lil Gerit tal-ħaddied.
Din wara ftit xirfet rasha mill-bieb.
"X'kien għad ma ġiex? Jew ġie, u mar?
Żgur inħarqulu, għax tgħidx kemm hu ħmar!"

Tal-Ħaxix jgħajjat u jqajjem in-nies. (Ħaxix!)
Tal-Ħalib fliexken iċekċku 'l xulxin. (Ħalib!)
Tal-ħut ġejjin, tal-ħobż qassam u mar. (Ħajjin!)
Kemm tieħu gost toħroġ kmieni mid-dar!

Paġna 67

Kulħadd jistenna għand il-veterinarju!

Illami kemm hemm nies jistennew! Kollha jridu lill-veterinarju. Min għandu wġigħ xi mkien u min xi mkien ieħor. Iż-żiemel weġġa' siequ, il-ġeru ma jridx jiekol, l-għasfur qed jagħmel f'qalbu għax mititlu l-għasfura u l-qattus għandu infezzjoni f'għajnu. Imma xorta qed iħares lejn il-qattusa! Dak kif se jilħaq jara lil kulħadd il-veterinarju?

Paġna 69

Ilbieraħ kelli ħafna x'nagħmel. Jiena Kevin il-Kuċċier. Jiġifieri dak li jmexxi ż-żiemel. Fost ħafna vjaġġi li kelli, telgħu miegħi Jake u n-nanna tiegħu Melda. Meta n-nanna ta' Jake kienet żgħira ma kinitx tuża karozza jew mutur biex tmur iddur! Kienet tuża karettun jew karozzin. Bħalm' għandi jien! Il-karozzin kienu jużawh l-aktar in-nies li ma kellhomx ħafna flus. Dan kien ikun imqabbad maż-żiemel u ż-żiemel jiġbed bis-saħħa kollha tiegħu! Eee, irid ikun b'saħħtu ħafna tafux, għax idum għaddej ftit mhux ħażin. Daqqa l-Belt, oħra l-Imdina … Lil Jake u n-nanna ħadthom dawra l-Belt. Bdejna mill-Barrakka ta' Fuq u rajna l-Kastilja, inżilna minn Triq San Pawl, dorna fuq il-lemin għal Triq San Kristofru u waqafna ftit il-Barrakka t'isfel. Imbagħad dorna minn Triq il-Mediterran biex naraw Dar il-Mediterran. Wara bqajna sejrin lejn Forti Sant'Iermu u minn hemm ħadna d-dawra mas-swar minn Triq Marsamxett. Dħalna lura l-Belt minn Triq San Mark u dorna fuq ix-xellug għal Triq l-Ifran. Wara ftit dorna għal Triq San Kristofru fuq il-lemin u minn hemm qbadna Triq ir-Repubblika fejn waqafna ftit Pjazza San Ġorġ quddiem il-Palazz tal-Gran Mastru. X'dawra dik ħej. Inti ġieli rkibt karozzin?

Paġna 72

Issa fejn għamiltu l-martell? Meta nkun se nirreċta, ikolli ħafna eċċitament. Jien naħdem ta' attur! Eċitanti hux? Veru veru. Nista' nagħmilha ta' ħafna nies. Ara, ġieli kont re, darb'oħra qaddej niġri bil-gabarrè, u darb'oħra kummidjant, u ġieli kont kantant … għamiltha ta' perit, ta' qassis, ta' spiżjar, kunduttur, kok u darba kont furnar. Ta' kollox ikolli nagħmilha fuq il-palk. Imma dan ix-xogħol jogħġobni ħafna. Fil-ġranet meta ma nkunx fuq il-palk, nipprattika għal sigħat twal ħafna. Imma bħal-lum inqum, mhux kmieni ħafna, u nagħmel ġirja twila, nieħu kolazzjon tajjeb … imma mhux kbir wisq. Imbagħad wara nagħmel ftit prattika tal-vuċi. Trid tismagħni għaddej — nonfoħ in-nifs 'il ġewwa u 'l barra — forsi xi darba nurik. U mbagħad niġi t-teatru, nerġa' nagħti daqqa t'għajn l-iskritt, nara li l-ħwejjeġ f'posthom u ma jdumux ma jibdew jiżbgħuli wiċċi. Bħal-lum — se nkun maġistrat bejnietna — anke parrokka se jlibbsuli. Ħadd mhu se jagħrafni, issa tara!